

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

242. Quis gradus consanguinitatis per copulam priuet à iure petendi debitum? Et an coniux consentiens incestui amittat ius petendi à coniuge incestuoso, qui contraxit assinitatem? Et an priuetur à ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

ter pro inhabilitate hic infra dicenda, ad medium §. vi. huius Ref.

Sup hoc in Ref. seq. §. Onero etiā, & in alius eius annot.

Sup. contento in hoc §. pro ignorantia excommunicationis in tom. 5. tr. 1. Ref. 32. & in alius eius primae not. Et pro ignorantia suspensionis & interdictionis in dicta Ref. §. Quae autem, & in alius eius annot. Et pro ignorantia irregularitatis in fine praecitari §. & in alius eius annot. & haec omnia intellige pro ignorantia inuincibilis Et si fecerit velis quid est sententiam in isto casu, si ignorantia esset vincibilis, & crassa, lege ibi Ref. 39. & 34. & omnes alias earum annotationum.

num. 10. & Sanchez de matr. tom. 3. lib. 9. disput. 32. num. 49. cum Henrici lib. 1. cap. 15. n. 11. vide etiam Suarez in 3. p. tom. 3. q. 67. art. 8. §. maius verò dubium. Syluest. ver. matrimonium 8. q. 7. d. 2. & Paludanum in 4. disp. 42. q. 1. art. 3. concl. 2. & haec opinio erit multū plausible Confessariis saecularibus, qui non habent priuilegium Regularium, vt possint dispensare cum poenitentibus incestuos ad petendum debitum.

2. Sed difficultas magis est quando coniux habet tantum ignorantiam solius poenae impositae, videlicet ne petatur debitum, scit tamen prohibitum esse à iure: & tunc etiam respondet Portel. vbi sup. non egerit dispensatione. Et ita tenet nouiss. Callrus Palaus tom. 1. str. 2. disp. 1. punct. 17. n. 8. in fin. & hanc sententiam probabilem vocat Sanchi. vbi sup. n. 20. licet contrarium doceat Basil. Pontius vbi sup. n. 12.

3. Notandum est etiam omnia supradicta maiori ratione procedere in poena excommunicationis, suspensionis, irregularitatis, Et idco asserit Portel vbi sup. n. 21. ad incurendam excommunicationem non sufficere, quod sciam opus esse prohibitum ab Ecclesia, sed vt sciam esse prohibitum sub poena suspensionis, irregularitatis, inhabilitatis, &c. Ita ille, qui citat pro hac sententia Nauar. & Rodrig. quibus adde Curiel in p. 2. q. 76. art. 4. dub. 5. Valentiam tom. 2. disp. 6. q. 6. punct. 1. coroll. 9. Henrici lib. 13. cap. 23. n. 2. Suarez de cens. disp. 4. sect. 9. n. 19. Auilam de cens. p. 2. cap. 5. disp. 5. dub. 7. Sayrum de cens. lib. 1. cap. 18. n. 37. ex quibus inferitur, quàm frequenter Confessarios posse ab excommunicatione laicos excusate, quoniam saepe illam inuincibiliter ignorant. Sanchez verò putat hanc doctrinam procedere tantum in excommunicatione, non autem in aliis poenis. Sed tu tene nostram sententiam, quam ipse in n. 21. vocat probabilem, & illam amplectuntur Coninch de sacr. disp. 18. dub. 4. n. 31. Duardus in Bull. Coen. lib. 1. cap. 2. q. 5. n. 27. Bonacina de cens. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 13. At de hoc infra latius dicemus. An tamen haec omnia vera sint, etiam quando operans laborat ignorantia vincibilis, dicendum est sequenti resolutione.

RESOL. CCXLII.

Quis gradus consanguinitatis per copulam priuati à iure petendi debitum?

Et an coniux consentiens incestui amittat ius petendi debitum à coniuge incestuoso, qui contraxit affinitatem?

Et an priuatur à iure petendi debitum, qui per metum cadentem in virum constantem cogitur ad copulam?

Et an qui contraxit affinitatem, vel cognationem cum scientia iuris, & facti, sed cum ignorantia poenae petendi debitum, illam incurrat? Ex part. 1. tract. 5. & Misc. §. Ref. 38.

Sup. hoc supra in Ref. 27. §. 1. & 2.

§. 1. **H**aec difficultas procedit post Tridentinum, à quo affinitas dirimens matrimonium contrahendum restricta fuit ad secundum vsque gradum ex copula fornicaria; quae olim extendebatur vsque ad quartum. Et illam tenet doctissimus Magister Ioannes de S. Thoma, olim Confessarius magni Regis nostri Philippi IV. & primarius Professor in Theologia celeberrimae Academiae Complutensis, in explicat. Doctr. Christianae, fol. mibi 156. Et ratio est, quia Tridentinum affinitatem ortam ex copula fornicaria restrinxit ad primum, & secundum gradum; ad eum tantum effectum, vt non impediatur, neque di-

rimatur matrimonium, vt Pius V. declarauit; non autem vt non impediatur debiti petitionem, quia haec distincta est à matrimonio, & matrimonij tantum fit mentio in Tridentino, & non petitionis debiti. Igitur tanquam casus omissus manet in dispositione iuris communis.

2. Verum his non obstantibus ego contrariae sententiae adhaereo. Dico igitur copulam habitam cum consanguineis alterius coniugis in tertio, & quarto gradu non impedit debiti exactiorem: Ita Nau. lib. 4. c. 6. c. 6. c. 6. n. 2. 3. & 4. & alij quos refert, & sequitur Sanchez lib. 9. disp. 17. n. 14. Basil. Poncé lib. 7. c. 33. n. 6. Henrici lib. 11. cap. 15. Hurtado disp. 10. diff. 7. n. 30. & communiter DD. Ratio à priori est, quia affinitas non impedit, nec dirimit matrimonium, nisi ob copulam ad quam ordinatur, quia est indecens inter affines: ergo eo ipso, quod dicta affinitas restricta est post Tridentinum, vt non impediatur, neque dirimat matrimonium, nisi in primo, & secundo gradu, etiam censetur restricta, vt non impediatur petitionem copulae, nisi in eisdem gradibus. Vnde haec de causa diximus fornicationem cum affine ex copula illicita in tertio, & quarto gradu non esse incestum, quia fornicatio cum affine in his gradibus non habet specialem malitiam irreuerentiae, seu incestus iure naturali, vt liquet, neque iure Ecclesiastico, quia ius Ecclesiasticum prohibens hanc copulam intuitu reuerentiae conferenda affinitibus, cessauit cessante prohibitione matrimonij, quod soluni prohibebatur ob indecentiam copulae inter illos. Igitur quamuis petere debitum sit distinctum à contractu matrimonij, eo tamen ipso, quod affinitas non obstat contractui, neque obstat petitioni debiti. Firmo. Nam accessorium matrimonio est copula: ergo sequi debet naturam principalis, iuxta regulam illam 42. reg. iur. in 6. Ergo si matrimonium in tertio & quarto est licitum omnino, ac omni vacat impedimento, & copula etiam erit omnino licita.

3. Verum quid dicendum, an coniux consentiens incestui amittat ius petendi à coniuge incestuoso, qui contraxit affinitatem? Non consentiunt Doctores. Affirmat Sanchez supra, n. 3. & Basilus lib. 10. cap. 7. & alij apud citatos; idemque dicendum est de impedimento cognationis spiritualis.

4. Probat, quia affinitate ab altero iniquè contracta disponit ius, vt coniuges ad continentiam seruandam moueantur, quod si nolit innocens, iubet vt sibi debitum reddatur, ne absque culpa sua priuatur iure suo, cum iniquitatis particeps non fuerit. Hinc autem colligitur à contrario sensu, vt vbi alius coniux reus est culpae, ac particeps iniquae contractionis affinitatis, amittat ius debiti exigendi. Nihilominus tamen standum nostro dicto, tum quia id nullo iure statuitur, vt est manifestum; tum quia argumentum à contrario sensu ex quo illud inferunt, est omnino efficax, saltem ad inferendam poenam, quae cum sit odiosa, est strictè intelligenda, & non est extendenda. Nihilominus ego oppositum teneo, quod docet Ochagavia tom. 5. quest. 5. Hurtado disput. 10. difficult. 7. num. 22. d. 5. sect. 2. num. 5. Quia si textus expendantur, nullo iure certo statuitur expressè: quamuis enim dict. cap. discretionem, de eo qui cognouit consanguineam, dicatur coniugem innocentem non debere suo iure priuari, non licet à contrario sensu inferre, quod si nocens sit non quidem incestuosè adulterando, sed consentiendo in iure suo priuari, tale enim argumentum est à contrario sensu, quod non est efficax in iure, maxime ad inducendam poenam, & impedimentum. Accedit quod crimen commissum à consentiente, propriè loquendo non est ipsummet crimen primum, &

proprium incestus, sed reductiue, & secundariò habet malitiam incestus, quatenus non repugnat, sed consentit in alterius coniugium incestum

Sed hic obiter quæro, an priuatur iure petendi qui per metum cadentem in constantem virum cogitur ad copulam?

5. Affirmatiue responder Sanchez *lib. 9. disp. 31 n. 4.* & Reginal *lib. 3. n. 295.* & alij apud illos. Item Basil. *lib. 10. cap. 17. n. 6.* & ratio est, quia in eo euentu non cessauit culpa incestus; tenebatur enim vitam exponere, ne consentiret: ergo nec excusabitur ab illa pena. Quare sicut metus grauis non excusans participatorem cum excommunicato à culpa, neque etiam excusat à censura excommunicationis: ita cū vxor in casu non excusetur à culpa incestus, eam non excimet ab illa pena. Et ita hanè sententiam veram esse putat Perez *disp. 52. sect. 4. n. 6.*

6. Verùm ego cum Dicastillo *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 9. dub. 9. n. 96.* ex Nauarro assero, probabile esse in tali casu coactum per metum graue non priuari iure petendi. Ratio est, quia huiusmodi metus excusat ab incurrendis censuris; ergo etiam excusat ab incurrenda pena priuationis debiti petendi: neque enim credibile est velle Ecclesiam cum tanto rigore tam graui pena punire eos qui metu graui compulsi non seruant suam legem, licet Sanchez *vbi sup.* pro virili contendat virtute aliquorum textuum, eum qui coactus est non excusari à pena, imò nec ab excommunicatione. Nihilominus oppositam sententiam appellat pietate plenam.

Quero etiã secundò, an qui contraxit affinitatem, vel cognationem cum scientia iuris, & facti, sed cum ignorantia pœnæ petendi debitum, illam incurrat?

7. Affirmatiue responder Martinus Perez *disp. 52. sect. 6. num. 6.* Ratio est, quia tametsi in excommunicatione id speciale sit, quia est vltima, ac summa pœna Ecclesiastica, exigens specialiter ipsius notitiam, vt si deur in delinquente summa contumacia. Idemque dicendum videtur de omnibus aliis censuris, ac etiam de irregularitate, quando est mera delicti pœna, & habet rationem censuræ, quia est eadem ratio. Cæterum in aliis pœnis ordinariis, & proportionatis, qualis est pœna priuationis debiti exigendi imposita propter culpam incestuosam, non est hoc idem dicendum. Pater, quia communis est sententia Doctorum, ignorantiam solius pœnæ regulariter non excusare eiusdem pœnæ reatum, quia ignorantia pœnæ, quantumcumque si antecedens, non excusat culpam in transgressione legis, vt per se constat: vt enim lex obliget in conscientia, non oportet vt addat pœnam: ergo vt quisquam agat contra conscientiam violando legem, non oportet vt sciat pœnam: illa ergo ignorantia non excusat culpam: ergo nec pœnam, quia non cessante causa, non cessat effectus. Item quia illa ignorantia ad summum facit, vt illa pœna non sit voluntaria: hoc autem nihil refert, quia pœna potius postulat, vt inuoluntaria sit: vnde videmus seruari tam à Deo, quam ab hominibus; punit enim Deus æterna pœna etiam illos; qui ignorabant suis peccatis deberi talem pœnam, & ab hominibus suspenditur fur, etiam si pœnam ignorauerit.

8. Firmo, quia ex vi culpæ, ita homo subiicitur potestati Iudicis, vt possit ab illo puniri iusta pœna, vel iuxta leges, si in illis contineatur pœna, vel eius arbitrio, si ei commissum sit, siue pœna sit huius generis, siue alterius, & siue sit moderata, siue rigorosa, dummodo non excedat proportionem delicti: hoc enim solum requirit æquitas iustitiæ ex parte delinquentis; optio autem pœnæ legislatoris iudicio commissa est. Dixi regulariter, propter censuras, præsertim excommunicationem, ob

peculiarem naturam, & conditionem huius pœnæ, quæ est censura; quia requirit peculiarem modum tur per se primò ad puniendum delictum committentem eius, vel ad cogendum peculiari modo ne committatur, scilicet sub illo peculiari, & rigoroso modo præcipiendi sub comminatione censurae. Hoc vsque Perez.

9. Sed ego alibi contrariam sententiam tanquam probabilè admisi & nunc iterum admitto, & illam nouissimè docet Dicastillo *vbi sup. n. 109. vbi sic ait:* Qui factus est affinis, vel cognatus spiritualis cum ignorantia pœnæ, etiam si habeat scientiam iuris, & facti, probabilissimum est non priuari iure petendi. Ratio est, tum quia pœnæ ignorantia excusat ab incurrenda excommunicatione, aliusque censuris: ergo etiam excusat ab incurrenda pœna priuationis huius iuris petendi debitum: tum quia pœnæ quantitas debet proportionari quantitati delicti, iuxta *cap. felicitis. de pœn. in 6.* minus delictum non censetur iuris dispositione puniendum eadem pœna, quæ punitur maius, nisi id expresse dicatur: sed minus delictum est & minor contemptus legis, quando frangitur lex continens graues pœnas, pœnis ignoratis, quam iis cognitis: ergo æquum non est, quod transgressor subiciatur eidem pœnis pro minori delicto, atque pro maiori. Ita ille, sed vt dixi, à nobis alibi de hac quæstione petratatum est.

RESOL. CCXLIII.

An opinio, quod affinitas non contrahatur, nisi semina etiam cum viro seminet, sit probabilis?

Ex quo tres casus valde notandi in sine huius resolutionis inferuntur.

Et etiam notatur ex penetratione vasii semina absque seminatione; itemque ex seminatione extra vas femininum naturale affinitatem non nasci.

Vbi an seminatio femina si necessaria ad generationem: Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 26.

§. 1. Affirmatiue responder Basilius Pontius *de Sup. de matrim. lib. 9. cap. 10. n. 1.* vbi sic ait: Certum est effusione feminis extra naturale vas, non consummari, *cap. extracardinaris 35. q. 3.* deinde dico cum communi sententia, solam penetrationem vasii sine seminatione intra vas non esse sufficientem copulam, vt consummetur matrimonium in conscientia, & coram Deo, vt docet cum alijs Thom. Sanchez *lib. 3. de matr. disp. 21. n. 5.* quia reuera non sunt effecti vna caro: nec enim efficiuntur vna caro, nisi per commixtionem seminum, vt colligitur ex *cap. lex 20. quest. 2. vbi. quod nullam facit sanguinis commixtionem.* At sine effusione feminis non est sanguinis commixtio: dicuntur enim vna caro ex ea copula, quæ ad generandum satis esset: ea autem sine feminis effusione non potest esse ad generandum sufficiens. Dixi coram Deo: nam in foro externo, si probetur penetrasse claustra puellæ, præsumetur etiam seminalis, & non audietur, cum puella deflorata maneat, & sine remedio fetè viuere cogatur, vt docet idem Thom. Sanchez *num. 8 & 9.* Neque verò in hoc expendendum est, an femina seminauerit, neque id vllam probabilitatem habet, quidquid contendat Thomas Sanchez *n. 8.* vide enim quot, quantumque serupulis, & dubitationibus exponeretur consummatio matrimonij, si ea seminatio femina attendenda esset. Nec refert an sit necessarium semen mulieris ad generationem, vel non: tantum enim hic attenditur ad consummationem seminatio intra vas eius.

Sup. hoc in-
Rel. præteri-
ta. 2. & in
tom. 5. tr. 5.
Ref. 7. §. Sed
ex his, & ibi
in tr. 1. in re.
61. §. Proba-
tur, & in to.
7. tr. 1. Ref.
282. §. vlt. &
ibi in tr. 4.
Ref. 19. §. 2.
& 3. & quæ-
uis non ple-
nè sup. hoc
tamen non
deseras ibi
legere do-
ctrinã §. vlt.
Ref. 232. &
si vides Ref.
cius annot.
primæ, &
alias aliarum
annotatio-
num, caput
tuum de tri-
na repleue-
ris, si prius
legendo ca-
put non do-
ler, & tandè
vide hic inf.
doctrinam
Ref. 244.

ANTON
Opera
Tom. I & II
E III